Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
PRIITA PIKAMÄEA
od 16. veljače 2023. [1]

Predmet C-567/21

BNP Paribas SA
protiv
TR

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Cour de cassation (Kasacijski sud, Francuska))

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u građanskim stvarima – Uredba (EZ) br. 44/2001 – Članci 33. i 36. – Priznavanje sudskih odluka – Priznavanje u okviru prethodnog postupovnog pitanja – Nacionalno pravilo o koncentraciji zahtjeva – Pravomoćnost – Prigovor pravomoćnosti – Pojmovi ‚pravna osnova' i ‚predmet'"

I. Uvod

1. U ovom predmetu Cour de cassation (Kasacijski sud, Francuska) uputio je Sudu zahtjev za prethodnu odluku koji se odnosi na tumačenje članaka 33. i 36. Uredbe (EZ) br. 44/2001 [2].

2. Tri prethodna pitanja suda koji je uputio zahtjev pružaju Sudu priliku da pojasni opseg pravomoćnosti odluke donesene u jednoj državi članici, čije se priznavanje traži u okviru prethodnog postupovnog pitanja radi protivljenja novoj tužbi podnesenoj u drugoj državi članici. Konkretnije, u kontekstu u kojem postoji bogata pravna teorija [3], od Suda se traži da utvrdi značaj koji pravo Unije, odnosno nacionalno pravo, imaju kada sud države članice u kojoj je donesena sudska odluka [4] određuje opseg pravomoćnosti.

[1] Izvorni jezik: francuski

[2] Uredba Vijeća od 22. prosinca 2000. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2001., L 12, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 30.)

[3] Vidjeti osobito Turmo, A., *L'autorité de la chose jugée en droit de l'Union européenne*, Bruylant, Bruxelles, 2017.; Kessedjian, C., „L'autorité de la chose jugée et l'effectivité du droit européen", *ERA Forum*, br. 11, 2010., str. 263. i 264.; Menétrey, S. i Cuniberti, G., „Saisie conservatoire en France sur des biens gelés par une injonction Mareva chypriote: le (faible) jeu de l'autorité de chose jugée", *Revue critique de droit international privé*, 2019., str. 215. i sljedeće

[4] Valja navesti da se ta problematika razmatra i u predmetu Recamier (C-707/21, trenutačno prekinut), u kojem sud koji je uputio zahtjev pita „odnosi li se autonomna definicija pravomoćnosti na sve uvjete i učinke te pravomoćnosti" ili „dio njih treba obuhvatiti pravo suda pred kojim je pokrenut postupak i/ili pravo suda koji je donio odluku". U pogledu potonjeg predmeta vidjeti Bléry, C., „Quelle autonomie de la notion d'autorité de la chose jugée?: droit de l'Union versus droit français", *Dalloz actualité*, 1. prosinca 2021.

II. Pravni okvir

A. Pravo Unije

3. Za ovaj su predmet relevantni članci 27. 33. i 36. Uredbe br. 44/2001.

B. Nacionalno pravo

1. Francusko pravo

4. Na temelju članka L. 1234-5 prvog stavka codea du travail (Zakonik o radu), kad zaposlenik ne odrađuje otkazni rok, ima pravo na kompenzacijsku naknadu, osim ako je počinio tešku povredu dužnosti.

5. U skladu s člankom L. 1234-9 prvim stavkom Zakonika o radu:

„Zaposlenik koji je sklopio ugovor o radu na neodređeno vrijeme i koji je otpušten nakon osam mjeseci neprekinutog radnog staža kod istog poslodavca ima pravo na otpremninu, osim u slučaju teške povrede dužnosti."

6. U skladu s člankom L. 1235-3 Zakonika o radu, ako je zaposlenik otpušten bez stvarnog i ozbiljnog razloga, sud može predložiti ponovno zapošljavanje zaposlenika u tom poduzeću, uz zadržavanje stečenih povlastica. Ako jedna od strana odbije to ponovno zapošljavanje, sud dodjeljuje zaposleniku novčanu naknadu na teret poslodavca.

7. Člankom R. 1452-6 Zakonika o radu, u verziji koja je prethodila décretu n° 2016-660 (Uredba br. 2016-660) od 20. svibnja 2016.[5], određivalo se:

„U pogledu svih zahtjeva povezanih s ugovorom o radu između istih strana, neovisno o tome je li ih podnio tužitelj ili tuženik, provodi se samo jedan postupak.

To je pravilo primjenjivo samo ako je osnova zahtjevâ nastala ili se otkrila nakon pokretanja postupka pred radnim sudom."

2. Pravo Ujedinjene Kraljevine

8. U članku 98. Employment Rights Acta 1996. (Zakon o pravima radnika iz 1996.) navodi se:

„(1) Kad za potrebe ovog dijela odlučuje je li otpuštanje zaposlenika opravdano ili neopravdano poslodavac treba dokazati:

(a) razlog (ili, ako ih postoji nekoliko, glavni razlog) otpuštanja, te

(b) neovisno o tome je li riječ o razlogu obuhvaćenom stavkom (2) ili drugom materijalnom razlogu, tako da opravda otpuštanje zaposlenika koji je bio zaposlen na radnom mjestu na kojem je bio zaposlen dotični zaposlenik.

[5] JORF br. 0120 od 25. svibnja 2016., tekst br. 30

(2) Razlog je obuhvaćen ovim stavkom ako:

[…]

(b) se odnosi na ponašanje zaposlenika.

[…]

(4) Kad poslodavac ispunjava zahtjeve iz stavka (1), odluka o tome je li otpuštanje opravdano ili neopravdano (s obzirom na razlog koji je poslodavac dokazao):

(a) ovisi o činjenici je li poslodavac u određenim okolnostima (uključujući veličinu i administrativna sredstva poslodavčeva poduzeća) postupio razumno time što je smatrao da je to valjan razlog za otpuštanje zaposlenika, te

(b) će se ona razmotriti u skladu s pravičnošću i osnovanošću predmeta.

[…]"

9. Člankom 118. tog zakona predviđa se da, ako sud dodijeli novčane naknade zbog neopravdanog otpuštanja u skladu s člankom 112. stavkom 4. i člankom 117. stavkom 3., te novčane naknade uključuju (a) osnovnu naknadu (izračunanu u skladu s člancima 119. do 122. i člankom 126.) i (b) kompenzacijsku naknadu (izračunanu u skladu s člancima 123., 124., 124.A i 126.).

III. Činjenice iz kojih proizlazi spor, glavni postupak i prethodna pitanja

10. Osobu TR zaposlilo je 25. kolovoza 1998. društvo BNP, koje je postalo društvo BNP Paribas, na temelju ugovora sklopljenog u skladu s engleskim pravom, za obavljanje dužnosti trgovca vrijednosnim papirima na višem položaju (*Senior Dealer*) u Londonu.

11. S tim je društvom osoba TR 2. travnja 2009. u skladu s francuskim pravom potpisala ugovor o radu na neodređeno vrijeme za upućivanje u Singapur. U skladu s dodatkom njezinu ugovoru o radu od 16. kolovoza 2010., raspoređena je u podružnicu društva BNP Paribas u Londonu.

12. Osoba TR otpuštena je 30. rujna 2013. jer je počinila tešku povredu dužnosti zbog činjenica koje su nastale tijekom razdoblja njezina upućivanja u Singapuru.

13. Osoba TR pokrenula je 20. prosinca 2013. postupak pred Employment Tribunalom (Radni sud, Ujedinjena Kraljevina), koji je, u skladu s presudom od 26. rujna 2014., prihvatio njezinu žalbu zbog neopravdanog otpuštanja (*complaint of unfair dismissal*) kao osnovanu, dodijelio joj iznos od 81 175 funti sterlinga (otprilike 94 401,77 eura) kao kompenzacijsku naknadu (*compensatory award*) te je ostala pitanja o donošenju mjera otklanjanja uputio na naknadnu raspravu.

14. Employment Tribunal (britanski Radni sud) osobito je istaknuo da, iako je osoba TR sankcionirana u skladu s francuskim Zakonikom o radu, uprava društva BNP Paribas prihvatila je da se o predmetu odluči na temelju Zakona o pravima radnika iz 1996. i britanskom sudskom praksom.

15. Osoba TR zatim je 27. studenoga 2014. podnijela tužbu conseilu de prud'hommes de Paris (Radni sud u Parizu, Francuska) kojom je tražila da se, među ostalim, društvu BNP Paribas naloži isplata naknade štete zbog otpuštanja bez stvarnog i ozbiljnog razloga, otpremnine, kompenzacijske naknade za otkazni rok i različitih iznosa koji odgovaraju bonusima i dodacima predviđenima ugovorom o radu. Conseil de prud'hommes de Paris (Radni sud u Parizu) proglasio je presudom od 17. svibnja 2016. te zahtjeve nedopuštenima zbog načela pravomoćnosti.

16. Presudom od 22. svibnja 2019., cour d'appel de Paris (Žalbeni sud u Parizu, Francuska) ukinuo je tu presudu u cijelosti.

17. Iz teksta te presude proizlazi da je cour d'appel de Paris (Žalbeni sud u Parizu) odlučio da je presuda Employment Tribunala (britanski Radni sud) pravomoćna jer je potonji sud ocijenio da se otkaz nije temeljio na stvarnom i ozbiljnom razlogu. Taj je sud ipak smatrao da se protiv zahtjeva upućenih conseilu de prud'hommes de Paris (Radni sud u Parizu) ne može pozvati ni na kakvu pravomoćnost te je društvu BNP Paribas naložio isplatu naknade štete zbog otpuštanja bez stvarnog i ozbiljnog razloga, otpremnine, kompenzacijske naknade za otkazni rok i različitih iznosa koji odgovaraju bonusima i dodacima predviđenima ugovorom o radu.

18. Cour d'appel de Paris (Žalbeni sud u Parizu) taj je zaključak, među ostalim, temeljio na tome da se u žalbi podnesenoj Employment Tribunalu (britanski Radni sud) izričito navelo da osoba TR nije zatražila socijalne naknade i povlastice koje su povezane s raskidom njezina ugovora o radu i da će podnijeti takve zahtjeve pred drugim sudom. Utvrdio je da zahtjevi podneseni francuskom sudu nisu bili isti kao oni podneseni britanskom sudu te da nisu imali istu pravnu osnovu.

19. Društvo BNP Paribas podnijelo je žalbu Couru de cassation (Kasacijski sud). Žalitelj se u prilog žalbi među ostalim poziva na članak 33. Uredbe br. 44/2001 i pritom tvrdi da francuski sudovi zbog presude koju je donio britanski sud ne mogu ispitati zahtjeve osobe TR. U tom pogledu žalitelj tvrdi, kao prvo, da prigovor pravomoćnosti strane sudske odluke, na koju se poziva pred francuskim sudom, treba ocijeniti s obzirom na pravnu snagu i učinkovitost koju ta presuda ima u državi članici u kojoj je donesena. Kao drugo, tvrdi da je pravomoćnost sudske odluke donesene u državi članici prepreka tomu da se postupak koji ima isti predmet, istu pravnu osnovu i uključuje iste stranke pokrene u drugoj državi članici.

20. Prilikom ispitivanja te žalbe, Cour de cassation (Kasacijski sud) istaknuo je da društvo BNP Paribas navodi pravilo *abuse of process* iz odluke Courta of Chancery (England and Wales) (Sud pravičnosti, Engleska i Wales, Ujedinjena Kraljevina) Henderson v. Henderson od 20. srpnja 1843., kojom se „strankama, kad njihovo pitanje postane predmet spora pred nadležnim sudom, nalaže da predmet u cijelosti upute potonjem sudu kako bi se moglo konačno odlučiti o svim aspektima tog pitanja, podložno pravu na podnošenje žalbe”[6].

21. Cour de cassation (Kasacijski sud) podsjetio je i na to da se, u skladu s francuskim zakonodavstvom koje je tada bilo na snazi, u pogledu svih zahtjeva povezanih s ugovorom o radu, neovisno o tome je li ih podnio tužitelj ili tuženik, provodi samo jedan postupak i to pravilo nije primjenjivo ako je osnova zahtjevâ nastala ili se otkrila nakon pokretanja postupka pred radnim sudom.

[6] Točka 37. zahtjeva za prethodnu odluku Valja naglasiti da se detaljna razmatranja suda koji je uputio zahtjev u pogledu pojašnjenja pravila *abuse of process* navode u točki 38. verzije zahtjeva za prethodnu odluku koja nije anonimizirana i u kojoj nisu ispušteni dijelovi teksta.

22. U tim je okolnostima Cour de cassation (Kasacijski sud) 8. rujna 2021. odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li članke 33. i 36. [Uredbe br. 44/2001] tumačiti na način da su – kad se zakonom države članice u kojoj je odluka donesena potonjoj odluci daje takva pravna snaga da je ona prepreka tomu da iste stranke pokrenu novi postupak kako bi se odlučilo o zahtjevima koji su se mogli podnijeti u prvotnom postupku – učinci koje ta odluka ima u državi članici u kojoj se traži izvršenje protivni tomu da sud potonje države, čijim se zakonom primjenjivim *ratione temporis* u radnom pravu predviđala slična obveza koncentracije zahtjeva, odlučuje o takvim zahtjevima?

2. U slučaju niječnog odgovora na to prvo pitanje, treba li članke 33. i 36. [Uredbe br. 44/2001] tumačiti na način da postupak kao što je postupak zbog *unfair dismissala* u Ujedinjenoj Kraljevini ima istu pravnu osnovu i isti predmet kao i postupak kao što je onaj u slučaju otpuštanja bez stvarnog i ozbiljnog razloga u francuskom pravu, tako da su nedopušteni zahtjevi za naknadu štete zbog otpuštanja bez stvarnog i ozbiljnog razloga, kompenzacijsku naknadu za otkazni rok i otpremninu koje je zaposlena osoba podnijela pred francuskim sudom nakon što je u Ujedinjenoj Kraljevini donesena odluka kojom se njezino otpuštanje proglašava kao *unfair dismissal* i kojom se na temelju toga dodjeljuju novčane naknade (*compensatory award*)? Treba li u tom pogledu razlikovati naknadu štete zbog otpuštanja bez stvarnog i ozbiljnog razloga koja može imati istu pravnu osnovu i isti predmet kao *compensatory award* od otpremnine i naknade za otkazni rok koje se u francuskom pravu isplaćuju kad se otpuštanje temelji na stvarnom i ozbiljnom razlogu, ali se ne isplaćuju u slučaju otpuštanja zbog teške povrede dužnosti?

3. Isto tako, treba li članke 33. i 36. [Uredbe br. 44/2001] tumačiti na način da postupak kao što je postupak zbog *unfair dismissala* u Ujedinjenoj Kraljevini i postupak za isplatu bonusa ili dodataka predviđenih u ugovoru o radu imaju istu pravnu osnovu i isti predmet jer se ti postupci temelje na istom ugovornom odnosu između stranaka?”

IV. Postupak pred Sudom

23. Stranke glavnog postupka, francuska i švicarska vlada te Europska komisija podnijele su pisana očitovanja.

V. Pravna analiza

A. Uvodna razmatranja

24. Prije nego što ispitam prethodna pitanja suda koji je uputio zahtjev, čini mi se potrebnim istaknuti nekoliko napomena.

1. Primjenjivost Uredbe br. 44/2001

25. Valja provjeriti je li Uredba br. 44/2001 vremenski i teritorijalno primjenjiva. U tom pogledu napominjem da je odluka Employment Tribunala (britanski Radni sud), na čije se priznavanje odnosi glavni postupak, donesena u postupku pokrenutom 20. prosinca 2013.

26. Iz te okolnosti najprije proizlazi da je Uredba br. 44/2001 primjenjiva *ratione temporis* na glavni postupak. Naime, na temelju članka 66. stavka 2. Uredbe (EU) br. 1215/2012[7], ta se uredba nastavlja primjenjivati na sudske odluke donesene u sudskim postupcima koji su pokrenuti prije 10. siječnja 2015.

27. Na temelju te se okolnosti zatim zaključuje da je Uredba br. 44/2001 primjenjiva *ratione loci*. U prilog tom zaključku ističem da se, u skladu s člankom 67. stavkom 2. točkom (a) Sporazuma o povlačenju Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske iz Europske unije i Europske zajednice za atomsku energiju[8], „Uredba (EU) br. 1215/2012 primjenjuje […] na priznavanje i izvršenje sudskih odluka donesenih u sudskim postupcima koji su pokrenuti prije isteka prijelaznog razdoblja te na vjerodostojne isprave formalno sastavljene ili registrirane i sudske nagodbe odobrene ili sklopljene prije isteka prijelaznog razdoblja”. Iz toga proizlazi da se Uredba br. 44/2001 nastavlja primjenjivati na Ujedinjenu Kraljevinu do isteka prijelaznog razdoblja.

28. S obzirom na te elemente, valja smatrati da je Uredba br. 44/2001 vremenski i teritorijalno primjenjiva na glavni postupak.

2. Tumačenje Uredbe br. 44/2001

29. Kad je riječ o tumačenju odredbi Uredbe br. 44/2001, podsjećam na to da, prema ustaljenoj sudskoj praksi[9], s obzirom na to da je ta uredba zamijenila Konvenciju od 27. rujna 1968. o [sudskoj] nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima[10] (u daljnjem tekstu: Briselska konvencija), tumačenje Suda u vezi s odredbama te konvencije vrijedi i za odredbe te uredbe, kad se odredbe tih instrumenata Unije mogu smatrati jednakovrijednima.

30. Međutim, napominjem da su, s jedne strane, članci 26. i 29. Briselske konvencije i, s druge strane, članci 33. i 36. Uredbe br. 44/2001, čije tumačenje traži sud koji je uputio zahtjev, sastavljeni gotovo identično, tako da presude Suda u kojima se tumačila Briselska konvencija mogu biti relevantan temelj za odgovor na pitanja suda koji je uputio zahtjev[11].

3. Okvir prethodnih pitanja

31. Kao prvo, ističem da iz podataka koje je dostavio sud koji je uputio zahtjev proizlazi da je društvo BNP Paribas na temelju presude koju je donio Employment Tribunal (britanski Radni sud) zaključilo da je postupak koji je osoba TR naknadno pokrenula u Francuskoj nedopušten. Prema mojem mišljenju, takva situacija odgovara slučaju iz članka 33. stavka 3. Uredbe br. 44/2001, koji obuhvaća slučaj u kojem je rezultat postupka pred sudom države članice ovisan

[7] Uredba Parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2012., L 351, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 11., str. 289. i ispravci SL 2014., L 160, str. 40. i SL 2016., L 202, str. 57.) Ta je uredba zamijenila Uredbu br. 44/2001.

[8] SL 2019., C 384 I, str. 1.

[9] Vidjeti presudu od 6. lipnja 2019., Weil (C-361/18, EU:C:2019:473, t. 40. i navedena sudska praksa). Također napominjem da u pogledu tumačenja Uredbe br. 1215/2012 Sud utvrđuje slično rasuđivanje. Vidjeti u tom smislu presudu od 20. lipnja 2022., London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association (C-700/20, EU:C:2022:488, t. 42. i navedena sudska praksa).

[10] SL 1972., L 299, str. 32. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 15., str. 3.)

[11] Također valja istaknuti da je tekst članka 33. stavka 1. i članka 36. Uredbe br. 44/2001 vrlo sličan tekstu članaka 36. i 52. Uredbe br. 1215/2012.

o odluci o priznavanju koja se donosi kao odluka o prethodnom pitanju. Međutim, kao što se to naglašava u izvješću koje je izradio P. Jenard [12], to se pravilo odnosi na slučaj u kojem jedna stranka ističe priznavanje kao prigovor pravomoćnosti.

32. U tom pogledu napominjem da, iako priznavanje nije isto što i pravomoćnost [13], ta su dva pojma povezana. Pravomoćnost tako predstavlja jedan od aspekata priznavanja. Konkretnije, priznavanje može, na temelju pravomoćnosti, biti pozitivno, jer se njime omogućuje da se pravna situacija koja je stvorena sudskom odlukom donesenom u jednoj državi članici uvede u drugu državu članicu, ili negativno, jer se njime, na temelju pravomoćnosti, zabranjuje preispitivanje sudske odluke donesene u prvoj državi članici podnošenjem zahtjeva u drugoj državi, koji se odnose na ista pitanja kao i ona koja su riješena u toj odluci [14].

33. Iz toga proizlazi da glavni postupak treba razmatrati s obzirom na potonji aspekt pravila o priznavanju utvrđenih Uredbom br. 44/2001. Prema mojem mišljenju, tim se okvirom utvrđuju dva problema. S jedne strane, taj okvir pretpostavlja da se pojasni na temelju čega treba utvrditi pravomoćnost odluke donesene u jednoj državi članici čije se priznavanje traži pred sudom druge države članice. S druge strane, taj okvir uključuje da se odredi način na koji tu odluku treba povezati s postupkom pokrenutim u toj drugoj državi članici kako bi se provjerilo je li taj novi postupak djelomično ili u cijelosti nedopušten zbog pravomoćnosti presude donesene u prvoj državi članici.

34. Kao drugo, utvrđujem da druga stranka iz glavnog postupka osporava način na koji je sud koji je uputio zahtjev opisao britansko pravilo *abuse of process* te pritom tvrdi da se to pravilo primjenjuje samo na slučajeve u kojima je žalitelj zloupotrijebio postupak tako da mu nije zabranjeno pokrenuti drugi postupak. Međutim, podsjećam na to da, prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, pitanja o tumačenju prava Unije koja uputi nacionalni sud unutar pravnog i činjeničnog okvira koji utvrđuje pod vlastitom odgovornošću i čiju točnost Sud nije dužan provjeravati uživaju presumpciju relevantnosti [15]. Stoga mi se čini da Sud prilikom odlučivanja treba uzeti u obzir samo pravne i činjenične elemente koje je dostavio sud koji je uputio zahtjev.

B. Prvo prethodno pitanje

35. Prvim prethodnim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti želi znati treba li članke 33. i 36. Uredbe br. 44/2001 tumačiti na način da im se protivi to da su zbog odluke donesene u jednoj državi članici nedopušteni zahtjevi podneseni sudu druge države članice zbog toga što se zakonodavstvom obiju tih država predviđa postupovno pravilo o koncentraciji svih zahtjeva koji su se mogli podnijeti u prvotnom postupku.

36. Drugim riječima, to pitanje podrazumijeva da se odredi treba li, za primjenu pravila o priznavanju iz Uredbe br. 44/2001, pravomoćnost sudske odluke donesene u državi podrijetla utvrditi s obzirom na nacionalno pravilo o koncentraciji zahtjeva.

[12] Izvješće P. Jenarda o Konvenciji od 27. rujna 1968. o sudskoj nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 1979., C 59, str. 44.) (u daljnjem tekstu: Izvješće P. Jenarda)

[13] U tom pogledu P. Jenard naglašava da je „[r]iječ ‚pravomoćnost' koja se navodi u nekoliko konvencija, namjerno […] izostavljena, s obzirom na to da se mogu priznavati privremene odluke i odluke donesene u području dobrovoljne sudske nadležnosti, koje nisu uvijek pravomoćne". Izvješće P. Jenarda, str. 43.

[14] Ta su razmatranja proizišla iz sljedećih djela: Gaudemet-Tallon, H. i Ancel, M.-É., *Compétence et exécution des jugements en Europe*, LGDJ, 6. izdanje, 2018., str. 583. te Alexandre, D. i Huet, A., *Répertoire de procédure civile, compétence judiciaire européenne, reconnaissance et exécution des décisions en matière civile et commerciale*, 2021., dio 335. i sljedeći.

[15] Presuda od 20. listopada 2022., Koalicia „Demokratična Bulgaria – Obedinenie" (C-306/21, EU:C:2022:813, t. 27. i navedena sudska praksa)

37. Kako bi se odgovorilo na to pitanje čini mi se da je prvo potrebno pojasniti opseg pojma „priznavanje”. U tu svrhu valja istaknuti da priznavanje kao takvo nije definirano u Uredbi br. 44/2001, u čijem se članku 33. stavku 1. samo navodi da se „[s]udska odluka donesena u nekoj državi članici priznaje […] u drugoj državi članici bez potrebe za bilo kakvim posebnim postupkom”, a u članku 36. da se „[n]i pod kakvim […] uvjetima strane sudske odluke ne mogu preispitivati s obzirom na njihov meritum”.

38. Međutim, podsjećam na to da, prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, za utvrđivanje smisla i opsega odredbe prava Unije, valja uzeti u obzir ne samo njezin tekst već i kontekst te ciljeve propisa kojeg je ona dio [16].

39. Najprije, kad je riječ o ciljevima Uredbe br. 44/2001, iz njezinih uvodnih izjava 2., 6., 16. i 17. proizlazi da joj je namjena osiguranje slobodnog protoka sudskih odluka iz država članica u građanskim i trgovačkim stvarima [17] predviđanjem ujednačenih pravila o nadležnosti te pojednostavnjivanjem formalnosti s ciljem brzog i jednostavnog priznavanja i izvršenja tih odluka [18].

40. Nadalje, kad je riječ o sustavu koji se utvrđuje Uredbom br. 44/2001, u njezinim se uvodnim izjavama 16. i 17. naglašava važnost načela uzajamnog povjerenja među sudovima država članica u pogledu priznavanja i izvršenja sudskih odluka, što pretpostavlja da se pojmovi sadržani u toj uredbi ne tumače usko [19].

41. Naposljetku, u izvješću P. Jenarda utvrđuju se posljedice priznavanja, pri čemu se pojašnjava da ono „treba imati učinak da se odlukama dodijeli pravna snaga i učinkovitost poput onih koje uživaju u državi članici u kojoj su donesene” [20].

42. Sud je izričito preuzeo taj prijedlog u presudi Hoffmann [21], u kojoj je pojasnio učinke priznavanja, pri čemu je presudio da strana sudska odluka priznata na temelju članka 26. Briselske konvencije u državi u kojoj se traži priznavanje u načelu treba imati iste učinke kao i u državi u kojoj je donesena [22].

43. Nadalje, kad je odlučivao u kontekstu izvršenja u jednoj državi članici odluke donesene u drugoj državi članici, Sud je ponovno uputio na izvješće P. Jenarda [23] te je pritom utvrdio da „iako priznavanje u načelu treba imati učinak da se odlukama dodijeli pravna snaga i učinkovitost poput onih koje uživaju u državi članici u kojoj su donesene, ipak ne postoji nijedan razlog zbog kojeg bi se odluci prilikom njezina izvršenja trebala dodijeliti prava koja joj ne pripadaju u državi članici u kojoj je donesena ili učinci koje istovrsna odluka donesena izravno u državi članici kojoj je upućena ne bi proizvela” [24].

[16] Presuda od 27. listopada 2022., Orthomol (C-418/21, EU:C:2022:831, t. 24. i navedena sudska praksa). Konkretnije, odredbe Uredbe br. 44/2001 treba tumačiti na autonoman način pozivajući se na njezin sustav i ciljeve. Vidjeti u tom smislu presudu od 7. ožujka 2018., E.ON Czech Holding (C-560/16, EU:C:2018:167, t. 25. i navedena sudska praksa).

[17] Napominjem da je P. Jenard u svojem izvješću naglasio da se Briselskom konvencijom „nastoji u najvećoj mogućoj mjeri olakšati slobodan protok presuda te je treba tumačiti u tom smislu” (izvješće P. Jenarda, str. 42.).

[18] Presuda od 4. listopada 2018., Società Immobiliare Al Bosco (C-379/17, EU:C:2018:806, t. 45. i navedena sudska praksa)

[19] Presuda od 15. studenoga 2012., Gothaer Allgemeine Versicherung i dr. (C-456/11, u daljnjem tekstu: presuda Gothaer, EU:C:2012:719, t. 28.)

[20] Izvješće P. Jenarda, str. 43.

[21] Presuda od 4. veljače 1988. (145/86, EU:C:1988:61)

[22] Presuda od 4. veljače 1988., Hoffmann (145/86, EU:C:1988:61, t. 10. i 11.). Vidjeti u tom smislu i presudu Gothaer, t. 34.

[23] Izvješće P. Jenarda, str. 48.

[24] Presude od 28. travnja 2009., Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, t. 66.); od 13. listopada 2011., Prism Investments (C-139/10, EU:C:2011:653, t. 38.) i od 4. listopada 2018., Società Immobiliare Al Bosco (C-379/17, EU:C:2018:806, t. 40.)

44. Iz tih presuda proizlazi da, u skladu sa samom strukturom Uredbe br. 44/2001, u kojoj se pravila kojima se uređuje priznavanje sudskih odluka uglavnom odvajaju od onih kojima se uređuje njihovo izvršenje [25], Sud pravi razliku ovisno o tome na koji se od tih pojmova odnosi spor.

45. Kad je riječ o izvršenju presuda, koje uključuje provedbu mjera prisile kako bi se osiguralo ostvarivanje prava zajamčenog nekom sudskom odlukom [26], Sud izričito upućuje na zakon države u kojoj je donesena sudska odluka i na zakon države u kojoj se traži izvršenje kako bi se učinci strane sudske odluke prilagodili učincima koje bi imala nacionalna sudska odluka [27].

46. Suprotno tomu, kad je riječ o priznavanju sudskih odluka, napominjem da Sud u prethodno navedenim presudama upućuje isključivo na zakon države članice u kojoj je donesena presuda. Prema mojem mišljenju, iz toga proizlazi da priznavanje podrazumijeva da se na neku državu članicu prošire pravila koja se u zakonodavstvu države podrijetla odnose na sudske odluke donesene u toj državi. Prema tome, u skladu s tim rješenjem koje se u pravnoj teoriji kvalificira kao pravilo „proširenja učinaka", valja uputiti na zakon države članice u kojoj je donesena sudska odluka kako bi se utvrdili učinci presude na koju se poziva u drugoj državi članici, a osobito pitanja o kojima se odlučilo u toj sudskoj odluci, prava koja se njome jamče i njihove materijalne posljedice za pravnu situaciju stranaka [28].

47. Međutim, smatram da nakon prethodno navedenih presuda u tu sudsku praksu nisu unijele izmjene koje bi je mogle dovesti u pitanje.

48. Ističem doduše da je Sud u presudi Gothaer, među ostalim, odlučio da „[č]lanke 32. i 33. Uredbe br. 44/2001 treba tumačiti na način da je sud pred kojim se traži priznavanje sudske odluke kojom se sud druge države članice proglasio nenadležnim na temelju klauzule o prenošenju nadležnosti obvezan utvrđenjem o valjanosti te klauzule navedenom u obrazloženju presude koja je postala pravomoćna i kojom se tužba proglašava nedopuštenom" [29].

49. Iz te presude proizlazi da je obrazloženje odluke o proglašenju nenadležnosti koja se temelji na klauzuli o prenošenju nadležnosti pravomoćno, neovisno o opsegu koji mu se dodjeljuje nacionalnim pravima. Na prvi se pogled na temelju takvog rješenja može pretpostaviti da je Sud, u području priznavanja, odustao od upućivanja na izvorni zakon i da daje prednost autonomnom konceptu pravomoćnosti. Međutim, nakon čitanja obrazloženja koje je donio Sud, čini mi se da se takva analiza ne može prihvatiti.

50. U tom pogledu valja napomenuti da je navedena presuda donesena u posebnom kontekstu priznavanja presude donesene u državi članici koja se proglasila nenadležnom na temelju klauzule o prenošenju nadležnosti. U takvom kontekstu, Sud je u biti smatrao da bi se povrijedilo načelo uzajamnog povjerenja i zabrana preispitivanja presuda s obzirom na njihov meritum kad bi

[25] Iako su pravila o priznavanju i izvršenju objedinjena u poglavlju III. Uredbe br. 44/2001, na njih se, uz zajedničke odredbe iz odjeljka 3. tog poglavlja, odnose i posebna pravila navedena u različitim odjeljcima te uredbe.

[26] Za definiciju izvršenja vidjeti Alexandre, D. i Huet, A., *Répertoire de procédure civile, compétence judiciaire européenne, reconnaissance et exécution des décisions en matière civile et commerciale*, 2021., dio 335., i Requejo Isidro, M., *Brussels I Bis: A Commentary on Regulation (EU) nº 1215/2012*, Elgar Commentaries in Private International Law Series, 2022., str. 550.

[27] Uostalom, to je rješenje propisano Uredbom br. 1215/2012, u čijem se članku 54. navodi: „[a]ko sudska odluka sadrži mjeru ili nalog koji nisu poznati u pravu zamoljene države članice, ta mjera ili nalog će, u najvećoj mogućoj mjeri, biti prilagođeni mjeri ili nalogu koji su poznati u pravu te države članice, a koji imaju jednakovrijedne učinke i koji ispunjavaju slične ciljeva i interese."

[28] Za pojašnjenje pravila proširenja učinaka i posljedica koje iz njega proizlaze vidjeti Gaudemet-Tallon, H. i Ancel, M.-É., *Compétence et exécution des jugements en Europe*, *op. cit.*, str. 550.; Requejo Isidro, M., *Brussels I Bis: A Commentary on Regulation (EU) nº 1215/2012*, *op. cit.*, str. 551., te Dickinson, A., Lein, E. i James, A., *The Brussels I Regulation Recast*, Oxford University Press, 2015., dio 13.33. i sljedeći.

[29] Presuda Gothaer, t. 43.

sud jedne države članice bio ovlašten za nadzor odluke suda druge države članice koja je primijenila odredbe Uredbe br. 44/2001 kako bi se proglasila nadležnom ili nenadležnom. Iz toga je zaključio da je na temelju takvih razmatranja potreban autonoman pristup pravomoćnosti koji je utvrđen na razini Unije, neovisno o nacionalnim pravilima [30].

51. Ističem i da je Sud, osim što je izričito uputio na presudu Hoffmann [31], također naglasio da se na priznavanje odluka sudova država članica kojima se oni proglašavaju nenadležnima na temelju Uredbe br. 44/2001, koje su donesene u skladu sa zajedničkim pravilima o nadležnosti predviđenima pravom Unije, primjenjuje vlastiti sustav [32]. Iz toga proizlazi, kao što to tvrdi francuska vlada, da je Sud imao namjeru ograničiti opseg tog rješenja na taj poseban slučaj [33].

52. Iz svih tih razmatranja zaključujem da je, prema sudskoj praksi Suda, kad se traži priznavanje sudske odluke u načelu potrebno uputiti na zakon države članice u kojoj je donesena kako bi se utvrdili njezini učinci. Iz toga proizlazi da u glavnom postupku treba uzeti u obzir zakon Ujedinjene Kraljevine kako bi se utvrdila pravna snaga i učinkovitost presude koju je donio Employment Tribunal (britanski Radni sud).

53. Unatoč tomu, potrebno je i da zakon države u kojoj je donesena sudska odluka, po svojoj prirodi i predmetu, može utjecati na utvrđivanje pravne snage i učinkovitosti te odluke. Međutim, smatram da postupovno pravilo o koncentraciji zahtjeva koje se predviđa pravom Ujedinjene Kraljevine, kako ga je opisao sud koji je uputio zahtjev, ne može imati takav učinak.

54. U tom pogledu, iz tvrdnji suda koji je uputio zahtjev [34] proizlazi da se pravilo *abuse of process*, kojim se strankama nalaže koncentracija svih žalbenih razloga i zahtjeva [35] koje su mogle podnijeti u postupku u kojem je donesena prvotna odluka, ne temelji na pojmu *res judicata*. Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, to pravilo predstavlja „ pravilo javnog poretka koje se temelji na poželjnosti i koje je u općem interesu kao i u interesu samih stranaka da se spor ne odugovlači i da druga stranka u postupku ne mora sudjelovati u nekoliko uzastopnih predmeta ako jedan predmet može biti dovoljan. Svrha tog pravila jest sprečavanje zloupotrebe".

55. S obzirom na sva ta obilježja, čini mi se da je to postupovno pravilo opravdano konceptom ekonomičnosti postupka svojstvenim Ujedinjenoj Kraljevini jer se njime nastoji spriječiti da žalitelj zlonamjerno pokrene eventualni novi postupak.

56. Iz toga proizlazi da se, s gledišta priznavanja u nekoj državi članici sudske odluke donesene u prvoj državi članici, pravilo o koncentraciji zahtjeva uopće ne odnosi na pitanja o čijem se meritumu već odlučilo u sudskoj odluci donesenoj u prvoj državi članici, prava koja su njome zajamčena i njihove materijalne posljedice za pravnu situaciju stranaka.

30 Presuda Gothaer, t. 35. do 39.

31 Presuda od 4. veljače 1988. (145/86, EU:C:1988:61, t. 34.)

32 Presuda Gothaer, t. 42.

33 O opsegu te presude vidjeti Requejo Isidro, M., *Brussels I Bis: A Commentary on Regulation (EU) nº 1215/2012*, *op. cit.*, str. 552.; Dickinson, A., Lein, E. i James, A., *The Brussels I Regulation Recast*, *op. cit.*, dio 13.51. i sljedeći; Voulgarakis, K. D., „Reflections on the Scope of ‚EU Res Judicata' in the Context of Regulation 1215/2012: Case C-456/11 (Gothaer)", *Journal of Private International Law*, 2020., 16:3, str. 451. do 464.; Nioche, M., „Reconnaissance d'une décision étrangère d'incompétence prise sur le fondement d'une clause attributive de juridiction", *Revue critique de droit international privé*, 2013., str. 686. i sljedeće, kao i di Noto, R., „Règlement Bruxelles I: à propos de la reconnaissance et de l'autorité de la chose jugée d'une décision nationale d'incompétence", www.gdr-elsj.eu.

34 Upućujem na točku 38. verzije zahtjeva za prethodnu odluku koja nije anonimizirana i u kojoj nisu ispušteni dijelovi teksta.

35 Valja podsjetiti na to da sud koji je uputio zahtjev smatra da se francuskim zakonom koji je primjenjiv *ratione temporis* predviđa slično pravilo o koncentraciji zahtjeva.

57. Iz toga, prema mojem mišljenju, slijedi da takvo pravilo ne utječe na pravnu snagu i učinkovitost odluke čije se priznavanje zahtijeva.

58. Osim toga, čini mi se da zaključak drukčiji od tog do kojeg sam upravo došao ne bi bio u skladu sa strukturom Uredbe br. 44/2001.

59. Naime, valja podsjetiti na to da se tom uredbom nastoji olakšati slobodan protok sudskih odluka predviđanjem ujednačenih pravila o nadležnosti te pojednostavnjivanjem formalnosti s ciljem brzog i jednostavnog priznavanja i izvršenja tih sudskih odluka. Kao što je to naglasio Sud, pravila o nadležnosti te pravila o priznavanju i izvršenju sudskih odluka ne čine različite i autonomne cjeline, nego su usko povezana [36].

60. U tom pogledu, kad bi se u fazi priznavanja sudske odluke uzelo u obzir nacionalno pravilo o koncentraciji zahtjeva predviđeno pravom države članice koja je donijela sudsku odluku, time bi se mogla ugroziti naknadna provedba pravila iz poglavlja II. Uredbe br. 44/2001. Konkretnije, tom se uredbom, u odjeljku 5. odnosno odjeljku 9. tog poglavlja, predviđaju posebna pravila o nadležnosti u području pojedinačnih ugovora o zapošljavanju odnosno odredbe kojima se uređuju situacije litispendencije i povezanih postupaka.

61. Smatram da obveza o kojoj je riječ u glavnom postupku može utjecati na mehanizam predviđen navedenom uredbom jer se tom obvezom nalaže da se svi zahtjevi podnesu u istom postupku. Naime, posljedica takve obveze može biti da se jednu stranku spriječi da podnese nove zahtjeve sudu koji je na temelju Uredbe br. 44/2001 nadležan za odlučivanje o njima ili da se izuzmu iz primjene autonomne odredbe te uredbe kojima se nastoji spriječiti nastanak paralelnih postupaka koji mogu dovesti do proturječnih sudskih odluka.

62. Međutim, primjena odredbi Uredbe br. 44/2001 ne može ovisiti o sadržaju postupovnih pravila države članice jer bi se inače povrijedio cilj slobodnog protoka sudskih odluka.

63. Dodajem da se taj zaključak ne dovodi u pitanje ni okolnošću da pravo države članice u kojoj se traži priznavanje sadržava slično pravilo o koncentraciji zahtjeva. Naime, iz razloga koje sam upravo naveo, sama činjenica da se u zakonodavstvima obiju država članica predviđa takva obveza na sličan način ipak ne može opravdati da se izuzmu iz primjene prava o nadležnosti predviđena Uredbom br. 44/2001.

64. S obzirom na sva ta razmatranja, predlažem Sudu da na prvo prethodno pitanje odgovori da odredbe članaka 33. i 36. Uredbe br. 44/2001 treba tumačiti na način da se priznavanju sudske odluke donesene u državi članici čijim se zakonom predviđa pravilo o koncentraciji zahtjeva kojim se zabranjuje da iste stranke pokrenu novi postupak kako bi se odlučilo o zahtjevima koji su se mogli podnijeti u prvotnom postupku ne protivi to da sud države članice u kojoj se traži priznavanje odlučuje o takvim zahtjevima, čak ni ako se pravom potonje države članice predviđa slična obveza koncentracije zahtjeva.

65. Budući da nacionalno postupovno pravilo o koncentraciji zahtjeva ne predstavlja predmetan kriterij za utvrđivanje pravne snage odluke koju je donijela država članica, također treba utvrditi, kao što se to traži drugim i trećim prethodnim pitanjem, na temelju čega takvu odluku treba povezati sa zahtjevima podnesenima prilikom novog postupka pokrenutog pred sudom druge države članice.

[36] Vidjeti u tom smislu presudu Gothaer, t. 35. i navedenu sudsku praksu.

C. Drugo i treće prethodno pitanje

1. Preoblikovanje pitanjâ

66. Drugo pitanje suda koji je uputio zahtjev, koje je podijeljeno na dva dijela, postavlja se u slučaju niječnog odgovora na prvo pitanje.

67. Kao prvo, taj sud želi znati ima li postupak kao što je postupak zbog *unfair dismissala* u Ujedinjenoj Kraljevini istu pravnu osnovu i isti predmet kao i postupak kao što je onaj u slučaju otpuštanja bez stvarnog i ozbiljnog razloga u francuskom pravu, tako da su nedopušteni zahtjevi za naknadu štete zbog otpuštanja bez stvarnog i ozbiljnog razloga, kompenzacijsku naknadu za otkazni rok i otpremninu koje je zaposlena osoba podnijela pred francuskim sudom nakon što je u Ujedinjenoj Kraljevini donesena odluka kojom se otpuštanje te zaposlene osobe proglašava kao *unfair dismissal* i kojom se na temelju toga dodjeljuje *compensatory award*.

68. Kao drugo, sud koji je uputio zahtjev želi saznati treba li u tom pogledu razlikovati, s jedne strane, naknadu štete zbog otpuštanja bez stvarnog i ozbiljnog razloga koja može imati istu pravnu osnovu i isti predmet kao *compensatory award* i, s druge strane, otpremninu i naknadu za otkazni rok koje se u francuskom pravu isplaćuju kad se otpuštanje temelji na stvarnom i ozbiljnom razlogu, ali se ne isplaćuju u slučaju otpuštanja zbog teške povrede dužnosti.

69. Svojim trećim pitanjem, koje se također postavlja u slučaju da je odgovor na prvo pitanje niječan, sud koji je uputio zahtjev želi znati treba li članke 33. i 36. Uredbe br. 44/2001 tumačiti na način da postupak kao što je postupak zbog *unfair dismissala* u Ujedinjenoj Kraljevini i postupak za isplatu bonusa ili dodataka predviđenih u ugovoru o radu imaju istu pravnu osnovu i isti predmet jer se ti postupci temelje na istom ugovornom odnosu.

70. Za potrebe ispitivanja tih pitanja najprije ističem da se drugim pitanjem od Suda traži da detaljno razmotri naknade koje se predviđaju britanskim odnosno francuskim pravom kako bi utvrdio imaju li postupak zbog *unfair dismissala* i postupak zbog otpuštanja bez stvarnog i ozbiljnog razloga istu pravnu osnovu i isti predmet. Nadalje, utvrđujem da treće pitanje podrazumijeva i analizu bitnog sadržaja zakonodavstava o kojima je riječ u glavnom postupku jer se ono odnosi na istovjetnost pravne osnove i predmeta koja može postojati u postupku zbog *unfair dismissala* i postupku za isplatu bonusa ili dodataka predviđenih u ugovoru o radu.

71. Prema mojem mišljenju, iz toga proizlazi da ta pitanja podrazumijevaju detaljno proučavanje, a zatim i međusobnu usporedbu specifičnih odredbi predviđenih britanskim i francuskim zakonodavstvima o kojima je riječ u glavnom postupku. Međutim, prema ustaljenoj sudskoj praksi, Sud nije nadležan za tumačenje nacionalnog prava jer je ta zadaća isključivo na sudu koji je uputio zahtjev [37].

72. No valja podsjetiti na to da je, također prema ustaljenoj sudskoj praksi, u okviru postupka suradnje između nacionalnih sudova i Suda uspostavljenog člankom 267. UFEU-a, na Sudu da nacionalnom sudu pruži koristan odgovor koji će mu omogućiti da riješi spor koji se pred njim vodi. U tom smislu Sud treba, ako je potrebno, preoblikovati pitanja koja su mu postavljena [38].

[37] Vidjeti u tom smislu presudu od 7. travnja 2022., IFAP (C-447/20 i C-448/20, EU:C:2022:265, t. 100. i navedena sudska praksa).

[38] Vidjeti u tom smislu presudu od 13. listopada 2022., DN (Povrat obiteljskih davanja) (C-199/21, EU:C:2022:789, t. 47. i navedena sudska praksa).

73. U ovom slučaju, iz teksta zahtjeva za prethodnu odluku [39] proizlazi da sud koji je uputio zahtjev, osim usporedbe sadržaja nacionalnih zakonodavstava o kojima je riječ u glavnom postupku, u kontekstu u kojem se traži priznavanje u okviru prethodnog postupovnog pitanja želi znati kako tumačiti pojmove „pravna osnova" i „predmet" [40] s obzirom na odredbe članaka 33. i 36. Uredbe br. 44/2001. Konkretnije, taj sud u biti pita treba li za utvrđivanje istovjetnosti pravne osnove i predmeta postupaka povezanih s istim ugovorom o radu razlikovati postupke koji se odnose na obveze povezane s izvršenjem ugovora o radu od postupaka koji se odnose na obveze povezane s raskidom tog ugovora.

74. Budući da se ta pitanja, neovisno o doslovnom sadržaju drugog i trećeg pitanja, odnose na tumačenje prava Unije, kako bi se sudu koji je uputio zahtjev pružio koristan odgovor, predlažem da se ta pitanja preoblikuju na sljedeći način:

Treba li članke 33. i 36. Uredbe br. 44/2001 tumačiti na način da, u slučaju u kojem se priznavanje sudske odluke donesene u jednoj državi članici traži u okviru prethodnog postupovnog pitanja pred sudom druge države članice, postupci koji se temelje na istom ugovoru o radu, od kojih se jedan odnosi na obveze povezane s izvršenjem tog ugovora i drugi na obveze povezane s njegovim raskidom, imaju istu pravnu osnovu i isti predmet?

2. Preoblikovana pitanja

a) Uvodna razmatranja

75. Valja istaknuti da sud koji je uputio zahtjev pretpostavlja da za ocjenu dopuštenosti zahtjeva podnesenih u drugoj državi članici treba uputiti na kriterij istovjetnosti stranaka, pravne osnove i predmeta. Usto, čini se da je potrebno, prije nego što provedem ispitivanje preoblikovanog pitanja, provjeriti je li takav kriterij predmetan.

76. U tom pogledu najprije valja napomenuti da se u člancima 33. i 36. Uredbe br. 44/2001 uopće ne upućuje na pojmove „istovjetnost stranaka", „pravna osnova" ni „predmet". Suprotno tomu, ti pojmovi predstavljaju središnji element primjene odredbi članka 27. te uredbe koje se primjenjuju na situaciju litispendencije [41].

77. Litispendencija pretpostavlja da se pred dvama sudovima Unije koji su proglašeni jednako nadležnima vodi isti spor. U takvom slučaju, člankom 27. stavkom 1. Uredbe br. 44/2001 predviđa se da „[a]ko se pred sudovima različitih država članica vode postupci o istom predmetu u kojima sudjeluju iste stranke, svi sudovi osim onog pred kojim je prvo započet postupak zastaju sa postupcima, po službenoj dužnosti, sve dok se ne utvrdi nadležnost suda koji je prvi započeo postupak." Kao što se to navodi u uvodnoj izjavi 15. te uredbe, pravila o litispendenciji utvrđena su kako bi se smanjila mogućnost vođenja paralelnih postupaka i osiguralo da u dvjema državama članicama ne budu donesene dvije nepomirljive presude.

[39] Konkretnije, upućujem na točku 43. zahtjeva za prethodnu odluku.

[40] Valja naglasiti da se u ovom predmetu uopće ne raspravlja o pojmu „istovjetnost stranaka".

[41] Za opis opće strukture pravila o litispendenciji vidjeti Dickinson, A., Lein, E. i James, A., *The Brussels I Regulation Recast*, *op. cit.*, dio 11.01. i sljedeći.

78. Stoga su odredbe koje se odnose na litispendenciju u skladu s općom strukturom Uredbe br. 44/2001. Naime, kad ne bi postojao autonoman mehanizam kojim se sprečava vođenje paralelnih postupaka koji se odnose na isti spor, time bi se ugrozilo načelo uzajamnog povjerenja među sudovima država članica i cilj slobodnog protoka sudskih odluka [42].

79. U tom je pogledu litispendencija usko povezana s negativnim aspektom pravomoćnosti [43]. Naime, pravomoćnost sudske odluke čije se priznavanje traži u okviru prethodnog postupovnog pitanja prepreka je tomu da se u pogledu spora o kojem je odlučio sud prve države članice može pokrenuti novi postupak pred sudom druge države članice.

80. Iz toga proizlazi da je zajednička svrha pravila koja se odnose na litispendenciju i priznavanje pridonijeti punoj pravnoj snazi sudske odluke donesene u državi članici podrijetla, koja se ne smije moći dovesti u pitanje sudskom odlukom koju je donio sud druge države članice [44].

81. Uostalom, Sud je uputio na tu povezanost kad je odlučio da ne bi bilo u skladu s odredbama kojima se uređuje priznavanje kad bi se dopustila tužba koja ima isti predmet i koju su podnijele iste stranke kao tužbu o kojoj je već odlučio sud druge države članice [45]. U potporu svojem rasuđivanju Sud je u biti dodao da neusklađenost takve tužbeproizlazi iz odredbi koje se odnose na litispendenciju u pogledu slučajeva u kojima se „pred sudovima različitih država ugovornica vode postupci o istom predmetu u kojima sudjeluju iste stranke” i kojima se sve sudove osim onog pred kojim je pokrenut prvi postupak obvezuje da se proglase nenadležnima. Na temelju toga zaključio je da se navedenim odredbama nastoji izbjeći da sudovi dviju država ugovornica odlučuju o jednom te istom sporu [46].

82. Osim toga, kao što je to u biti utvrdio Sud, odredbama koje se odnose na litispendenciju nastoji se olakšati priznavanje sudskih odluka sprečavanjem rizika od toga da se odbije priznati sudska odluka donesena u državi podrijetla zbog njezine neusklađenosti sa sudskom odlukom donesenom u pogledu istih stranaka u drugoj državi članici [47].

83. U tom pogledu podsjećam na to da se među razlozima za odbijanje priznavanja iz članka 34. uredbe br. 44/2001 navode, s jedne strane, nepomirljivost sa sudskom odlukom donesenom u sporu između istih stranaka u državi članici u kojoj se zahtijeva priznanje [48] i, s druge strane, nepomirljivost s prethodno donesenom odlukom u drugoj državi [49].

[42] Vidjeti u tom smislu presudu od 20. lipnja 2022., London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association (C-700/20, EU:C:2022:488, t. 56. i 70.).

[43] Vidjeti u tom pogledu Turmo, A., *L'autorité de la chose jugée en droit de l'Union européenne*, *op. cit.*, str. 182. i sljedeće.

[44] Takva zabrana proizlazi iz isključenja bilo kakvog preispitivanja stranih odluka s obzirom na njihov meritum, koje se navodi u članku 36. Uredbe br. 44/2001.

[45] Presude od 30. studenoga 1976., de Wolf (42/76, EU:C:1976:168, t. 10.) i od 8. prosinca 1987., Gubisch Maschinenfabrik (144/86, u daljnjem tekstu: presuda Gubisch, EU:C:1987:528, t. 9.)

[46] Presuda od 30. studenoga 1976., de Wolf (42/76, EU:C:1976:168, t. 11. i 12.)

[47] Presuda Gubisch, t. 8. i 18.

[48] Članak 34. točka 3. Uredbe br. 44/2001

[49] U skladu s člankom 34. točkom 4. Uredbe br. 44/2001, sudska odluka ne priznaje se ako je nepomirljiva s prethodno donesenom sudskom odlukom u drugoj državi članici ili u trećoj zemlji, a radi se o istom predmetu između istih stranaka, pod uvjetom da prethodno donesena sudska odluka ispunjava uvjete potrebne za njezino priznavanje u državi članici u kojoj se zahtijeva priznavanje. Pojmove „pravna osnova” i „predmet” iz tog članka treba tumačiti jednako kao i u području litispendencije. Vidjeti u tom pogledu Gaudemet-Tallon, H. i Ancel, M.-É., *Compétence et exécution des jugements en Europe*, *op. cit.*, str 645.; Requejo Isidro, M., *Brussels I Bis: A Commentary on Regulation (EU) nº 1215/2012*, *op. cit.*, str. 661. te Dickinson, A., Lein, E. i James, A., *The Brussels I Regulation Recast*, *op. cit.*, dio 13.366.

84. Sud je na temelju tog cilja i nemogućnosti da se iz približavanja različitih nacionalnih odredbi izvede zajedničko shvaćanje litispendencije [50] utvrdio autonomna tumačenja pojmova „istovjetnost stranaka", „pravna osnova" i „predmet" [51].

85. Međutim, pravila kojima se uređuje litispendencija i odbijanje priznavanja sudske odluke ne obuhvaćaju poseban slučaj iz članka 33. stavka 3. Uredbe br. 44/2001.

86. Naime, iako litispendencija može spriječiti donošenje proturječnih odluka i time slučajeva u kojima se može istaknuti prigovor pravomoćnosti, postoje situacije u kojima nisu primjenjive odredbe članka 27. te uredbe, bilo zbog toga što sud pred kojim je pokrenut drugi postupak nije primijenio taj tekst, bilo zbog toga što se u slučajevima u kojima ne postoje paralelni postupci nije moglo uspješno pozvati na litispendenciju.

87. Isto tako, priznavanje se može odbiti samo u slučaju u kojem su stvarno donesene dvije proturječne odluke, ako se prethodno nije istaknuo prigovor pravomoćnosti tijekom drugog postupka.

88. Slučaj iz članka 33. stavka 3. Uredbe br. 44/2001 odgovara situaciji koja je istodobno posredna i autonomna, u kojoj se u okviru prethodnog postupovnog pitanja traži priznavanje presude donesene u jednoj državi članici kako bi se odbili zahtjevi podneseni u okviru postupka koji se vodi pred sudom druge države članice.

89. U takvom slučaju, sud pred kojim se ističe prigovor pravomoćnosti treba raspolagati jednostavnim kriterijima za usporedbu na temelju kojih može odlučiti o dopuštenosti zahtjeva koji su mu podneseni. S tog gledišta, središnji element te usporedbe predstavlja istovjetnost spornih područja o kojima se odlučilo u sudskoj odluci donesenoj u državi članici podrijetla i spornih područja o kojima odlučuje sud druge države članice. Međutim, s obzirom na zajedničku svrhu mehanizama koju sam upravo naveo, takva istovjetnost logično pretpostavlja povezanost stranaka, pravne osnove i predmeta o kojima je riječ u obama postupcima.

90. Usto, čini mi se da se prenošenjem kriterija istovjetnosti stranaka, pravne osnove i predmeta koji se primjenjuje na litispendenciju nacionalnom sudu pruža instrument utvrđen pravom Unije [52] koji zadovoljava potrebu da se izbjegne ponavljanje bilo kakvog spora o kojem je već odlučio drugi sud Unije.

91. S obzirom na navedeno, valja naglasiti da je jedini cilj tog kriterija da se sudu omogući da provjeri je li sud neke države članice već odlučio o postupku koji je pred njim pokrenut, tako da njegova provedba ne može utjecati na učinke priznavanja koji proizlaze iz drukčijeg sustava.

92. Drugim riječima, smatram da, iako ocjena dopuštenosti zahtjeva podnesenih sudu države članice zahtijeva usporedbu koja se temelji na istovjetnosti stranaka, pravne osnove i predmeta, učinke prvotne sudske odluke čije se priznavanje traži u okviru prethodnog postupovnog pitanja, prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, uvijek treba utvrditi samo s obzirom na zakon države članice u kojoj je donesena sudska odluka.

[50] U tom pogledu napominjem da se riječi „pravna osnova" i „predmet" ne navode u nekoliko jezičnih verzija članka 27. Uredbe br. 44/2001. U engleskoj, njemačkoj i estonskoj jezičnoj verziji navode se pojmovi „same cause of action", „desselben Anspruchs" odnosno „hagide põhjal menetlusi". Te razlike odražavaju pluralizam pristupa pojmu „litispendencija" u različitim nacionalnim pravnim porecima.

[51] Presuda Gubisch, t. 10. i 11.

[52] Taj mi se autonoman pristup čini tim potrebniji jer nacionalni sudovi zbog odstupanja među pristupima iz nacionalnih prava trebaju raspolagati ujednačenim instrumentima usporedbe.

93. Prema mojem mišljenju, ta su dva rješenja dosljedna. Naime, smatram da taj usporedni pristup može zaštititi pravnu snagu i učinkovitost koju neka odluka ima u državi članici u kojoj je donesena i pritom isključiti svaku mogućnost njezina preispitivanja u okviru postupka koji je pokrenut u drugoj državi članici.

94. S obzirom na sva ta razmatranja, čini mi se da valja ispitati pitanja kako su preoblikovana tako da se, s obzirom na pravila kojima se uređuje priznavanje, prenese tumačenje pojmova „pravna osnova" i „predmet" koje je Sud utvrdio za potrebe primjene članka 27. Uredbe br. 44/2001.

b) Istovjetnost pravne osnove i predmeta

95. Kad je riječ o istovjetnosti pravne osnove, Sud je smatrao da je, u smislu pravila kojima se uređuje litispendencija, taj uvjet ispunjen ako se sporovi koje su stranke pokrenule temelje na istom ugovornom odnosu [53]. Prilikom utvrđivanja općenitijeg pristupa, Sud smatra da „pravna osnova" obuhvaća činjenice i pravno pravilo koji su navedeni kao temelj zahtjeva [54].

96. S obzirom na tu definiciju, smatram da zahtjevi o kojima je odlučio Employment Tribunal (britanski Radni sud) i zahtjevi podneseni francuskim sudovima nedvojbeno imaju istu pravnu osnovu jer njihov činjenični temelj predstavlja raskid ugovora o radu između stranaka, a pravni temelj obveze koje proizlaze iz tog ugovora.

97. Kad je riječ o istovjetnosti predmeta u smislu članka 27. Uredbe br. 44/2001, Sud je najprije naveo da ona ne može ograničiti na formalnu istovjetnost dvaju zahtjeva [55].

98. U tu je svrhu smatrao da je, u slučaju ugovora o međunarodnoj prodaji pokretnina, cilj zahtjeva za izvršenje tog ugovora da ugovor postane učinkovit, dok je cilj zahtjeva za poništenje i raskid ugovora upravo da se on liši svake učinkovitosti. Na temelju toga zaključio je da, s obzirom na to da je obvezujući učinak ugovora stoga okosnica obaju sporova, ti zahtjevi imaju isti predmet [56].

99. Nadalje, Sud je pojasnio da predmet predstavlja cilj zahtjeva jer se pojam „predmet" ne može ograničiti na formalnu istovjetnost dvaju zahtjeva i da u tom pogledu valja uzeti u obzir zahtjeve podnositelja u obama sporovima [57]. S obzirom na takvo shvaćanje, Sud smatra da taj pojam treba široko tumačiti [58].

[53] Presuda Gubisch, t. 15. U tom slučaju, sporovi su se odnosili na isti ugovor o međunarodnoj prodaji pokretnina.

[54] Vidjeti presudu od 19. listopada 2017., Merck (C-231/16, EU:C:2017:771, t. 36. i navedena sudska praksa). Na temelju te definicije, Sud je primjerice presudio da istu pravnu osnovu imaju zahtjevi podneseni na temelju različitih ugovora o prijevozu, koji imaju istovjetan tekst te se odnose na isti rasuti teret koji se prevozi, a koji je oštećen u istim okolnostima. Vidjeti i presudu od 6. prosinca 1994., Tatry (C-406/92, EU:C:1994:400, t. 40.).

[55] Presuda Gubisch, t. 17.

[56] Presuda Gubisch, t. 16. Međutim, to je rješenje kritizirano u pravnoj teoriji, osobito zbog toga što su predmet postupka za proglašenje ništavosti ugovora i predmet postupka za njegovo izvršenje suštinski različiti te primjena pojma „obvezujući učinak" može dovesti do situacije litispendencije svaki put kad se dva zahtjeva odnose na isti ugovor. Vidjeti u tom pogledu Gaudemet-Tallon, H. i Ancel, M.-É., *Compétence et exécution des jugements en Europe*, *op. cit.*, str. 353.

[57] Presuda od 19. listopada 2017., Merck (C-231/16, EU:C:2017:771, t. 39. i 41. i navedena sudska praksa) Međutim, potrebno je naglasiti da valja uzeti u obzir zahtjeve obaju podnositelja, osim sredstava obrane koje iznosi druga stranka u postupku. Vidjeti presudu od 8. svibnja 2003., Gantner Electronic (C-111/01, EU:C:2003:257, t. 32.). Nedavno je Sud ponovno podsjetio na to da protutužbu ne treba zamjenjivati s jednostavnim sredstvom obrane. Vidjeti presudu od 13. listopada 2022., Gemeinde Bodman-Ludwigshafen (C-256/21, EU:C:2022:786, t. 38.).

[58] Vidjeti u tom smislu presudu od 22. listopada 2015., Aannemingsbedrijf Aertssen i Aertssen Terrassements (C-523/14, EU:C:2015:722, t. 45.).

100. Na temelju te definicije, Sud je primijenio kazuistički pristup u pogledu pojma „predmet”[59]. Tako je smatrao da tužba kojom se traži utvrđenje da je tuženik odgovoran za štetu i da ga se osudi na naknadu štete ima istu pravnu osnovu i isti predmet kao i prethodna tužba kojom taj tuženik traži utvrđenje da on nije odgovoran za navedenu štetu[60]. Isto vrijedi, *a fortiori*, kad se zahtjevi odnose na naknadu iste štete[61]. Suprotno tomu, isključio je istovjetnost predmeta u slučaju u kojem se jednim zahtjevom nastoji utvrditi odgovornost tuženika, a drugim ograničiti iznos naknade štete u slučaju da se utvrdi ta odgovornost[62].

101. Iz tih primjera proizlazi da Sud u okviru širokog tumačenja pojma „predmet” analizira cilj zahtjeva s obzirom na moguće učinke odluka koje treba donijeti kako bi se spriječio svaki rizik od neusklađenosti između odluka donesenih u dvjema državama članicama.

102. S obzirom na to, tu definiciju istovjetnosti predmeta valja prenijeti na pravila kojima se uređuje priznavanje. U tom pogledu napominjem da litispendencija pretpostavlja da su pokrenuti paralelni postupci pred dvama sudovima koji su proglašeni nadležnima na temelju Uredbe br. 44/2001. U takvom kontekstu u kojem se paralelno vode dva postupka, logično je da treba razmotriti ciljeve zahtjeva podnesenih u paralelnim postupcima.

103. U slučaju da se priznavanje traži u okviru prigovora pravomoćnosti, najprije treba provjeriti podudaraju li se zahtjevi podneseni pred sudom druge države članice s predmetom o kojem se prethodno odlučilo u prvoj državi članici.

104. Prema mojem mišljenju, takva provjera uključuje da se utvrdi postoji li proturječnost, čak i potencijalna, između ishoda koji podnositelj zahtjeva želi postići pokretanjem novog postupka i sadržaja spora o kojem se odlučilo u prvotnoj odluci.

105. Iz toga proizlazi da, u kontekstu priznavanja u okviru prethodnog postupovnog pitanja, provjeru istovjetnosti predmeta treba provesti na temelju stroge usporedbe između, s jedne strane, zahtjeva koji su podneseni sudu jedne države članice o kojima je taj sud odlučio i, s druge strane, sadržaja i svrhe zahtjeva podnesenih u postupku pokrenutom pred sudom druge države članice.

106. Na temelju tih elemenata čini mi se da u načelu ne postoji istovjetnost predmeta između postupaka koji se odnose na raskid ugovora o radu i onih koji se odnose na njegovo izvršenje. Naime, spor koji se odnosi na raskid ugovora o radu i njegove financijske posljedice o kojem je odlučio sud jedne države članice ne utječe na zahtjeve za isplatu iznosa koji se duguju na temelju tog ugovora na ime obavljenog rada.

107. S obzirom na navedeno, takva razlika između predmeta nipošto ne dovodi u pitanje obvezu suda druge države članice da prilikom donošenja odluke o meritumu uzme u obzir učinke koji proizlaze iz odluke donesene u prvoj državi članici. Tako je u situaciji kao što je ona o kojoj je

[59] Čini mi se da u tom pogledu nisu relevantne presude u kojima je Sud, nakon što je podsjetio na definiciju predmeta u smislu članka 27. Urede br. 44/2001, analizirao istovjetnost predmeta s obzirom na pravila o litispendenciji koja su svojstvena drugim instrumentima prava Unije. To je osobito slučaj u presudi od 19. listopada 2017., Merck (C-231/16, EU:C:2017:771), u kojoj je Sud presudio o istovjetnosti postupaka na temelju žigova Unije i nacionalnih žigova s obzirom na odredbe članka 109. stavka 1. točke (a) Uredbe Vijeća (EZ) br. 207/2009 od 26. veljače 2009. o žigu Europske unije (SL 2009., L 78, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 226.).

[60] Presuda od 6. prosinca 1994., Tatry (C-406/92, EU:C:1994:400, t. 45.). Vidjeti u tom smislu presude od 25. listopada 2012., Folien Fischer i Fofitec (C-133/11, EU:C:2012:664, t. 49.) i od 19. prosinca 2013., Nipponka Insurance (C-452/12, EU:C:2013:858, t. 42.).

[61] Vidjeti po analogiji presudu od 22. listopada 2015., Aannemingsbedrijf Aertssen i Aertssen Terrassements (C-523/14, EU:C:2015:722, t. 46.).

[62] Presuda od 14. listopada 2004., Mærsk Olie & Gas (C-39/02, EU:C:2004:615, t. 35.)

riječ u glavnom postupku sud kojem su podneseni zahtjevi za isplatu plaća na temelju izvršenja ugovora o radu dužan uzeti u obzir eventualne posljedice prvotne odluke na zahtjeve podnositelja u pogledu plaća [63].

108. S obzirom na sva prethodna razmatranja, predlažem sudu da na drugo i treće pitanje, kako su preoblikovana, odgovori da članke 33. i 36. Uredbe br. 44/2001 treba tumačiti na način da, u slučaju u kojem se priznavanje sudske odluke donesene u jednoj državi članici traži u okviru prethodnog postupovnog pitanja pred sudom druge države članice, postupci koji se temelje na istom ugovoru o radu, od kojih se jedan odnosi na obveze povezane s izvršenjem tog ugovora i drugi na obveze povezane s njegovim raskidom, imaju istu pravnu osnovu, ali nemaju isti predmet.

VI. Zaključak

109. S obzirom na prethodna razmatranja, predlažem Sudu da na prethodna pitanja koja je uputio Cour de cassation (Kasacijski sud, Francuska) odgovori na sljedeći način:

1. Članke 33. i 36. Uredbe (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima

   treba tumačiti na način da se:

   priznavanju sudske odluke donesene u državi članici čijim se zakonom predviđa pravilo o koncentraciji zahtjeva kojim se zabranjuje da iste stranke pokrenu novi postupak kako bi se odlučilo o zahtjevima koji su se mogli podnijeti u prvotnom postupku ne protivi to da da sud države članice u kojoj se traži priznavanje odlučuje o takvim zahtjevima, čak ni ako se pravom potonje države članice predviđa slična obveza koncentracije zahtjeva.

2. Članke 33. i 36. Uredbe br. 44/2001

   treba tumačiti na način da:

   u slučaju u kojem se priznavanje odluke donesene u jednoj državi članici traži u okviru prethodnog postupovnog pitanja pred sudom druge države članice, postupci koji se temelje na istom ugovoru o radu, od kojih se jedan odnosi na obveze povezane s izvršenjem tog ugovora i drugi na obveze povezane s njegovim raskidom, imaju istu pravnu osnovu, ali nemaju isti predmet.

[63] To bi bio slučaj kad bi se, u skladu sa zakonom države u kojoj je donesena sudska odluka, prvotnom odlukom odredio datum raskida ugovora o radu, što može utjecati na istek razdoblja tijekom kojeg dospijevaju plaće.